

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกกลุ่มประชาชนที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมโครงการบัตรสุขภาพ จังหวัดแพร่" เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและตัวอย่างประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครอบครัวในหมู่บ้านที่เปิดโครงการบัตรสุขภาพ จังหวัดแพร่ เฉพาะที่เปิดขายบัตร ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ถึง 30 พฤศจิกายน 2529 จำนวน 782 คน ทั้งนี้เป็นผู้ที่เข้าร่วมโครงการ (ชื่อบัตรสุขภาพ) จำนวน 236 คน ผู้วิจัยกำหนดตัวอย่างประชากรที่นำมาศึกษาครั้งนี้ จากสูตรการกำหนดขนาดของตัวอย่างประชากร (สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม 2529: 84) ได้ตัวอย่างประชากร 258 คน (สูตรได้เสนอไว้ในภาคผนวก) เพื่อให้เหมาะสมกับการวิเคราะห์การจำแนกกลุ่มซึ่งต้องมีขนาดของตัวอย่างประชากรเป็น 20 เท่าของตัวแปร (ตัวแปรที่นำมาศึกษาเป็นตัวแปรต้น 13 ตัวแปร) จึงใช้ตัวอย่างประชากรรวม 260 คน ทั้งนี้จำแนกเป็นกลุ่มที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมโครงการกลุ่มละ 130 คน เท่า ๆ กัน

การคัดเลือกตัวอย่างประชากร ใช้วิธีการสุ่มแบบแยกประเภท (Stratified Random Sampling) แยกตามหมู่บ้าน และสุ่มแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) จากลำดับเลขที่ในทะเบียนบ้าน และทะเบียนรายชื่อสมาชิกบัตรสุขภาพ ในแต่ละหมู่บ้าน รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนหัวหน้าครอบครัวที่เป็นตัวอย่างประชากร จำแนกตามหมู่บ้าน

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	* จำนวนหัวหน้าครอบครัว			จำนวนตัวอย่างประชากร		
			เข้าร่วม	ไม่เข้าร่วม	รวม	เข้าร่วม	ไม่เข้าร่วม	รวม
ร้องกวาง	ร้องกวาง	หมู่ที่ 3	76	167	243	42	40	82
		หมู่ที่ 8	49	88	137	27	21	48
		หมู่ที่ 9	29	32	59	15	8	23
	แม่คำมี	หมู่ที่ 7	51	160	211	28	38	66
	แม่ยางฮ่อ	หมู่ที่ 8	32	100	132	18	23	41
รวม		5 หมู่บ้าน	221	534	755	130	130	260

* แหล่งข้อมูลรวบรวมจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแพร่ ปี พ.ศ. 2530

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะ เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองรวมทั้งหมด

9 ชุดคือ

ชุดที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของตัวอย่างประชากร เป็นแบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว สิทธิด้านการรักษาพยาบาล และสถานบริการที่นิยม มีลักษณะ เป็นแบบเลือกตอบและเติมข้อความ จำนวน 9 ข้อ ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ถามในแบบสัมภาษณ์ชุดนี้ครอบคลุมตัวแปรที่นำมาศึกษา 5 ตัวแปรคือ การศึกษา รายได้ ขนาดของครอบครัว สิทธิด้านการรักษาพยาบาล และสถานบริการ ที่นิยม โดยกำหนดการให้คะแนนตัวแปรแต่ละตัวแปรดังนี้

การศึกษา ให้คะแนนตามชั้นเรียนของการเรียนในระบบโรงเรียน

รายได้ ให้คะแนนตามจำนวนเงินรายได้ต่อปีจำนวนเต็มบาท

ขนาดของครอบครัว ให้คะแนนตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว

สิทธิด้านการรักษาพยาบาล ให้คะแนนดังนี้

ได้รับสวัสดิการการสงเคราะห์ด้านการรักษาพยาบาลให้ 0 คะแนน

ไม่ได้รับสวัสดิการหรือการสงเคราะห์ด้านการรักษาพยาบาลให้ 1 คะแนน

ลักษณะสถานบริการที่นิยมให้คะแนนดังนี้

สถานบริการของรัฐให้ 1 คะแนน

สถานบริการของเอกชนให้ 0 คะแนน

ชุดที่ 2 แบบวัดพฤติกรรมการป้องกันสุขภาพ เป็น เครื่องมือเพื่อรวบรวมตัวแปร พฤติกรรมการป้องกันสุขภาพ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวการศึกษาพฤติกรรมการป้องกันสุขภาพ ของประชาชน ประเทศสหรัฐอเมริกา ของฮาร์ริส และกูเทน (Harris and Guten 1979: 19-20) และของแลงกลี (Langlie 1977: 247-248) แบบวัดชุดนี้เป็นแบบ

สัมภาษณ์มีลักษณะ เป็นแบบ เลือกตอบ 3 ระดับ จำนวน 20 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถาม
ที่แสดงถึงพฤติกรรมการป้องกันสุขภาพ 5 ด้านคือ

ด้านการบริโภค	ข้อคำถามจำนวน	5	ข้อ
ด้านการแพทย์	ข้อคำถามจำนวน	6	ข้อ
ด้านการพักผ่อน	ข้อคำถามจำนวน	3	ข้อ
ด้านการใช้สิ่งเสพติด	ข้อคำถามจำนวน	3	ข้อ
ด้านการจัดสิ่งแวดล้อม	ข้อคำถามจำนวน	3	ข้อ

การให้คะแนน ได้กำหนดค่าคะแนนแต่ละข้อคำถามดังนี้

ข้อคำถามที่แสดงถึงพฤติกรรมการป้องกันสุขภาพ

บ่อย, เกือบทุกครั้ง, เป็นประจำ	ให้	3	คะแนน
บางครั้ง, กระทำบ้างไม่กระทำบ้าง	ให้	2	คะแนน
ไม่กระทำเลย, นาน ๆ ครั้ง	ให้	1	คะแนน

ข้อคำถามที่แสดงถึงพฤติกรรมไม่ป้องกันสุขภาพ

บ่อย เกือบทุกครั้ง เป็นประจำ	ให้	1	คะแนน
บางครั้ง กระทำบ้างไม่กระทำบ้าง	ให้	2	คะแนน
ไม่กระทำเลย	ให้	3	คะแนน

ชุดที่ 3 แบบวัดการรับรู้ต่อสภาวะสุขภาพ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสภาวะสุขภาพ
ของผู้ให้สัมภาษณ์และบุคคลในครอบครัว ว่ามีสุขภาพดีมาก ดี พอใช้ และไม่ตัวอย่างไร
มีโรคประจำตัวหรือไม่ มีการเจ็บป่วยเล็กน้อยและเจ็บป่วยหนักในระยะ 1 ปีที่ผ่านมา
(พ.ศ. 2529) เป็นแบบ เลือกตอบ 4 ระดับ จำนวน 2 ข้อ

การให้คะแนน ได้กำหนดค่าคะแนนไว้ดังนี้

สุขภาพดีมาก	ให้	4	คะแนน
ดี	ให้	3	คะแนน
พอใช้	ให้	2	คะแนน
ไม่ดี	ให้	1	คะแนน

ชุดที่ 4 แบบวัดปัญหาในการรักษาพยาบาล เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหา
ที่เคพบในการรับบริการรักษาพยาบาลว่ารับรู้มากน้อยเพียงใด มีลักษณะ เป็นแบบมาตราวัด
ประมาณค่า (Rating Scale) มี 4 ระดับคือ มาก ปานกลาง น้อยและไม่พบเลย
ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ ในปัญหา 3 ด้านคือ

การเดินทาง จำนวน 3 ข้อ

การบริการ จำนวน 4 ข้อ

การเงิน จำนวน 3 ข้อ

การให้คะแนน ได้กำหนดค่าคะแนนไว้ดังนี้

มีปัญหาระดับมาก ให้ 3 คะแนน

ปานกลาง ให้ 2 คะแนน

น้อย ให้ 1 คะแนน

ไม่มีปัญหาเลย ให้ 0 คะแนน

ชุดที่ 5 แบบวัดการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับ
การได้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนมากน้อยเพียงใด มีลักษณะ เป็นแบบเลือกตอบ เป็น 3 ระดับ
ตามการกระทำหรือไม่กระทำในกิจกรรม เหล่านั้น ประกอบด้วยข้อความที่เป็นกิจกรรมในชุมชน
จำนวน 12 ข้อ สร้างจากแนวคิดความจำเป็นพื้นฐาน เรื่องการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมชุมชน
ของสภาพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การให้คะแนน ได้กำหนดค่าคะแนนไว้ดังนี้

การเข้ากลุ่มมากกว่า 1 กลุ่ม, กระทำกิจกรรมทุกครั้ง, บ่อย
ให้ 3 คะแนน

การเข้ากลุ่ม 1 กลุ่ม, กระทำกิจกรรมบางครั้ง, นาน ๆ ครั้ง
ให้ 2 คะแนน

ไม่เคยเข้ากลุ่มเลย ไม่เคยกระทำกิจกรรมเลยหรือกระทำน้อย
ให้ 1 คะแนน

ชุดที่ 6 แบบวัดค่านิยมสมัยใหม่ เป็น เครื่องมือที่ใช้รวบรวมตัวแปรค่านิยมสมัยใหม่ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวการวิจัย เรื่องลักษณะของคนสมัยใหม่ของอิง เกลส์ (Inkels 1974: 342-361) แบบวัดชุดนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ถึงความเห็น ความเชื่อที่คล้อยตาม สถานการณ์ต่าง ๆ รวม 12 ข้อ มีลักษณะเลือกตอบเป็น 2 ประเด็นคือ ยอมรับ และปฏิเสธ โดยกำหนดการให้คะแนนไว้ดังนี้

ข้อความที่แสดงถึงลักษณะสมัยใหม่

เห็นด้วย เชื่อ หรือคล้อยตาม ให้ 1 คะแนน

ไม่เห็นด้วย ไม่เชื่อ หรือไม่คล้อยตาม ให้ 0 คะแนน

ข้อความที่แสดงถึงลักษณะล้าสมัย

เห็นด้วย เชื่อ หรือคล้อยตาม ให้ 0 คะแนน

ไม่เห็นด้วย ไม่เชื่อ หรือไม่คล้อยตาม ให้ 1 คะแนน

ชุดที่ 7 แบบวัดความรู้ความเข้าใจในโครงการบัตรสุขภาพ เป็น เครื่องมือที่ใช้ รวบรวมตัวแปรความรู้ความเข้าใจในโครงการ ประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวกับประเภท ของบัตร ราคาบัตร และเงื่อนไขการรับสิทธิประโยชน์ รวม 15 ข้อ มีลักษณะเป็น แบบเลือกตอบ 3 ประเด็นคือ ใช่ ไม่ใช่ และไม่ทราบ โดยกำหนดการให้คะแนนไว้ ดังนี้

ตอบใช่ ในข้อความที่ถูกต้อง ให้ 1 คะแนน

ตอบไม่ใช่ ในข้อความที่ไม่ถูกต้อง ให้ 1 คะแนน

ตอบใช่ ในข้อความที่ไม่ถูกต้อง ให้ 0 คะแนน

ตอบไม่ใช่ ในข้อความที่ถูกต้อง ให้ 0 คะแนน

และตอบไม่ทราบในทุกข้อ ให้ 0 คะแนน

ชุดที่ 8 แบบวัดความคิดเห็นต่อโครงการฯ เป็น เครื่องมือเพื่อรวบรวมตัวแปร ความคิดเห็นต่อโครงการฯ ประกอบด้วยข้อความที่เป็น เรื่องเกี่ยวกับ ประเภท ราคา และเงื่อนไขการรับสิทธิประโยชน์ รวม 15 ข้อ มีลักษณะ เป็นแบบมาตราประมาณค่า

(Rating Scale) 3 ระดับคือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจและไม่เห็นด้วย โดยกำหนดการให้คะแนนไว้ดังนี้

ข้อความที่มีลักษณะ เชิงบวก

เห็นด้วย	ให้	3	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	1	คะแนน

ข้อความที่มีลักษณะ เชิงลบ

เห็นด้วย	ให้	1	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	3	คะแนน

ชุดที่ 9 แบบวัดความศรัทธาต่อเจ้าหน้าที่ เป็นเครื่องมือเพื่อรวบรวมตัวแปรความศรัทธาต่อเจ้าหน้าที่ ประกอบด้วยข้อความลักษณะส่วนตัว หน้าที่และกิจกรรมบริการของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย รวม 10 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับคือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจและไม่เห็นด้วยกับลักษณะส่วนตัว หน้าที่ที่กระทำและกิจกรรมการบริการของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย โดยกำหนดการให้คะแนนไว้ดังนี้

เห็นด้วย	ให้	3	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	1	คะแนน

2. การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ เพื่อหากรอบแนวคิดเนื้อหาในเรื่องต่าง ๆ ที่จะนำมาสร้างแบบวัดแต่ละชุด

2.2 นำแนวคิดเนื้อหาเรื่องต่าง ๆ เหล่านั้นมาปรับสร้างแบบสัมภาษณ์ ตามลักษณะดังกล่าวแล้ว

2.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นนี้ทั้งหมด ไปขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบด้านเนื้อหา ความถูกต้องของการวัด ความเหมาะสมของการสัมภาษณ์ ในท้องถิ่น เพื่อแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 ท่าน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านสาธารณสุข บริหารสาธารณสุข พัฒนาชุมชนและด้านการวิจัย (รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ อยู่ในภาคผนวก)

2.4 นำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิที่รับมาได้แก้ไขปรับปรุงให้แบบสัมภาษณ์ สมบูรณ์ เพื่อนำไปหาความเที่ยงต่อไป

3. การหาความเที่ยง

หลังจากปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ทุกชุดตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับหัวหน้าครอบครัวที่บ้านช่องลม หมู่ที่ 3 ตำบล หัวฝาย อำเภอสองเม่น จังหวัดแพร่ ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่นำมาศึกษา จำนวน 40 คน โดยแยกเป็น 2 กลุ่ม ในกลุ่มแรกเพื่อทดสอบความเที่ยงของการ สัมภาษณ์ ให้ผู้สัมภาษณ์ 5 คน ทำการสัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัวที่ละคนพร้อมกัน แล้วนำ มาคำนวณหาความเที่ยง (Reliability) โดยวิเคราะห์ความสอดคล้องของการสัมภาษณ์ ของเคนดอลล์ (Kendall)

กลุ่มหัวหน้าครอบครัวกลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 30 คน นำการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัย แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง โดยแบบวัดชุดที่ 2, ชุดที่ 4, ชุดที่ 5 และชุดที่ 8 วิเคราะห์หาค่าความเที่ยงโดยการวัดความคงที่ภายในด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Coefficient Alpha) ส่วนแบบวัดชุดที่ 6 และชุดที่ 7 นำมาวิเคราะห์ด้วย วิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson = KR_{20}) ผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้

แบบวัด	ค่าความ เทียง การสัมภาษณ์ (Kendall)	ค่าความ เทียงภายใน	
		ของแบบสัมภาษณ์ Alpha	KR ₂₀
ชุดที่ 2 พฤติกรรมการป้องกันสุขภาพ	.89	.65	-
ชุดที่ 4 ปัญหาในการรักษาพยาบาล	.74	.73	-
ชุดที่ 5 การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน	.85	.74	-
ชุดที่ 6 ค่านิยมสมัยใหม่	.85	-	.62
ชุดที่ 7 ความรู้ความ เข้าใจในโครงการฯ	.85	-	.87
ชุดที่ 8 ความคิดเห็นต่อโครงการฯ	.93	.87	-
ชุดที่ 9 ความศรัทธาต่อเจ้าหน้าที่	.98	.85	-

การ เก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่ นายอำเภอ ร้องกวาง และผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านที่เป็นตัวอย่างประชากร ขอความร่วมมือในการ เก็บข้อมูล เมื่อได้รับอนุญาตจึงทำการออกสัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัวที่เป็นตัวอย่างประชากรจำนวน 260 คน ใน 5 หมู่บ้าน ณ บ้านของผู้ให้สัมภาษณ์ ตามแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ผู้สัมภาษณ์ประกอบด้วยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ซึ่งเป็นพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลแพร่ รวม 5 คน โดยผู้ช่วยวิจัยจะได้รับค่าชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบบสัมภาษณ์ และวิธีการสัมภาษณ์ เป็นที่เข้าใจอย่างดีและผ่านการทดลองการสัมภาษณ์แล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเป็นผู้ตรวจสอบและให้คะแนนแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเองทั้งหมดตาม เกณฑ์ การให้คะแนนของแบบสัมภาษณ์แต่ละชุด ดังกล่าวแล้ว หลังจากนั้นนำคะแนนที่ได้แต่ละข้อ

ไปหาคะแนนรวมของแต่ละตัวแปรแล้วนำคะแนนรวมเหล่านี้ไปวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product moment Correlation coefficient) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (Discriminant Analysis) ซึ่งผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X (Statistic Package for Social Science) ที่สถาบันคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการวิเคราะห์ข้อมูล

